

Hytteparadokset - har nordmenns hyttedraum vorte naturens mareritt?

Nasjonal folkehelsekonfranse

VALDRES

Hilde Lysengen Havro, ansvarleg redaktør i avisa Valdres
18. oktober 2022

1

2

Spørsmål:

- Kvar blir pengane av?
- Kva er ringverknadane?
- Kva er dei totale klimagassutsleppa?
- Har kommunane kontroll?
- Kor mykje natur er bygd ned, og kva er konsekvensane?
- Me kjenner verdien av hyttene, men kva er naturen verdsett til?
- Kan hyttebyggjinga bli mer klimavenleg og berekraftig, eller er det rett å stemne fram som no?

3

Nokre raske funn

- Gjennomsnitts årsløn i Valdres er lågare enn landsgjennomsnittet (typisk distrikt)
- Sysselsetjinga i Valdres er høgare enn landsgjennomsnittet
- Låg arbeidsløyse i bygg- og anleggsbransjen
- Ingen tal på utanlandsk arbeidskraft
- Lite eller mangelfullt oversyn over verdiskapninga av hyttesatsinga og kva det gjev av lokale ringverknader
- Kommunane hadde heller ikkje oversyn over inntekter og utgifter
- Sterke utbyggingskrefter og habilitetsutfordringar i Kommune-Valdres.
- Manglande oversyn lokalt og nasjonalt over kva som går tapt når natur blir bygd ned.

4

Hytter i Noreg 2022

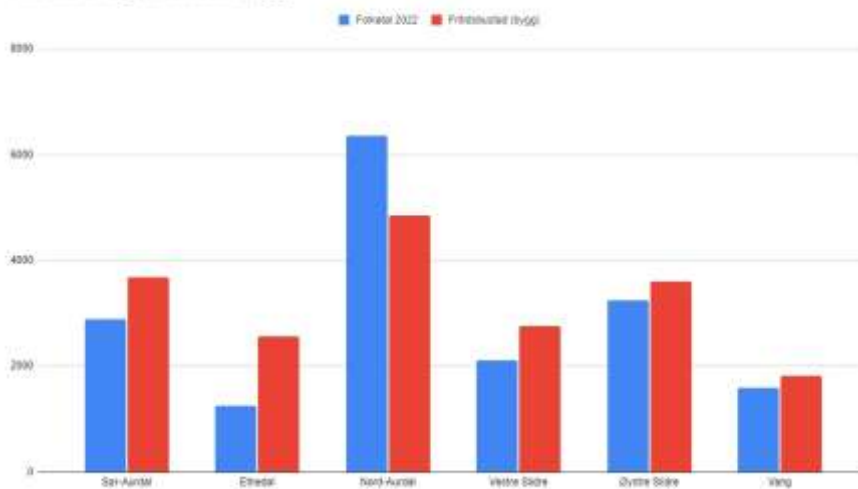
- 445 513

- Vekst på 8,6 prosent på ti år
- Løyve til nye bygg 2021: 6861 (2141 i Innlandet)
- Storleik gjennomsnitt:
 - 1982: 62,2 m²
 - 2019: 96,2 m²

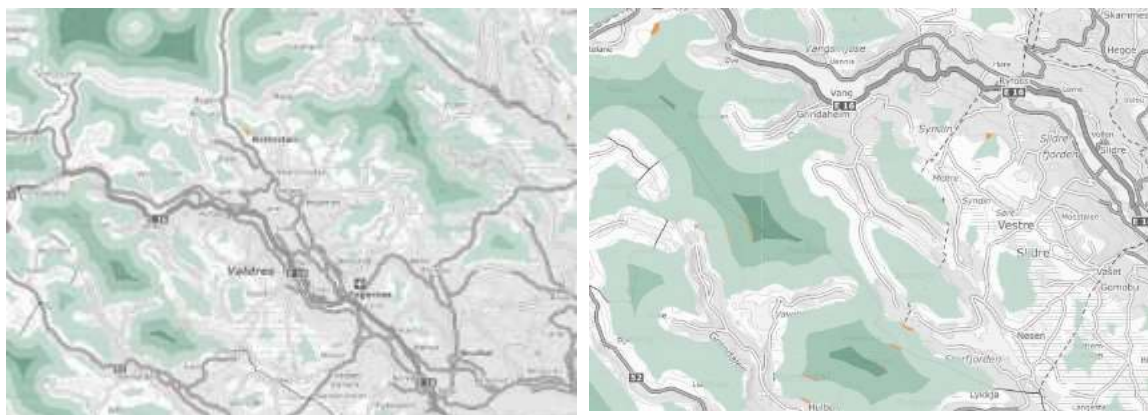
5

Folketal 2022 og Fritidsbustad (bygg)

Folketal: 17 449 Fritidsbustader (bygningar): 19 279

6

Inngrepsfri natur: Frå 1998 til 2018 - nedgang på 50 kvadratkilometer.

18,6 kvadratkilometer med villmarksprega natur i Valdres.

Vang har mest villmarksprega natur - 18 kvadratkilometer. Dei fem andre kommunane deler på resten.

9

25 prosent av arealet som blir bygd ned i Noreg skuldast hyttebygging.

Ikkje berre hytter og tomter til hyttene, men areal til infrastrukturen.

Veg, alpinbakker, skiløyper og andre aktivitetsområde, straumlinjer, breiband, vatn og avløp osb.

Det er 314 mil med privat veg i Valdres. Noko er stølsvegar som har eksistert i mange tiår og som er næringsvegar for landbruket. Men mesteparten er bygd ut etter 1999.

I 2020 åleine vart 26 200 mål bygd ned i Valdres for fritidsbustader.

10

Klimagassutslepp frå fritidsbustader

Bygging	928 tonn CO ₂
Strømforbruk	8.010 tonn CO ₂
Transport	32.304 tonn CO ₂

Kor store klimagassutslepp er det frå hyttebygging og hyttebruk?

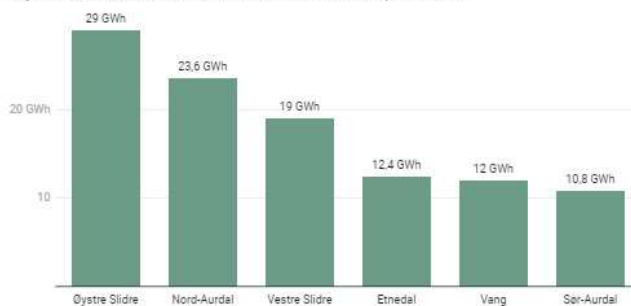
Det fanst nst inga nasjonal utrekning. Me spurde to forskarar: Carlo Aall ved Vestlandsforskning og Pasi Aalto ved NTNU.

Svaret: 41 242 tonn CO₂ - 2,2 tonn per hytte

11

Strømforbruk for fritidseiendommer i Valdres-regionen

Søylen viser netto strømforbruk for fritidseiendommer i 2020 pr. kommune.

Grafikk: Kjetil Holby • Kilde: SSB

Totalt straumforbruk for fritidseigedomane i Valdres: 106,8 GWh.

Tre årsakar til høge klimagassutslepp:

- Plassering av hyttene
- Standarden
- Legg beslag på natur

12

Ringverknader for Valdres-regionen

- 2021: Feriereisande og deltidsinnbyggjarane la att over 1,6 mrd.
- 2021: Inkludert hyttebyggjning stod deltidsinnbyggjarane for omsetning på om lag 1,8 mrd. (Forbruk: 1,12 mrd. Hyttebyggjning: 669 mill.)
- Halvparten av omsetninga i varehandelen kjem frå lokalbefolkninga
- Deltidsinnbyggjarane betalar over 100 mill. i skatter og avgifter per år
- Kommunale utgifter på 46 mill. årleg
- Reiseliv og deltidsinnbyggjarane legg grunnlag for 30 prosent av arbeidsplassane

Kjelde: Menon Economics, 2022

13

Naturlandskap vs. kulturlandskap

Aukande konfliktnivå:

- Beiteressursar: Mellom bønder og hytteeigarar
- Mellom noverande hytteeigarar og utbyggjarar/politikarar
- Mellom klassisk vern vs. tradisjonelt bruk

Eigarskap

- Kven skal eige utmarka?
- Kven forvaltar utmarka?
- Kven tener pengar på utmarka?

14

15

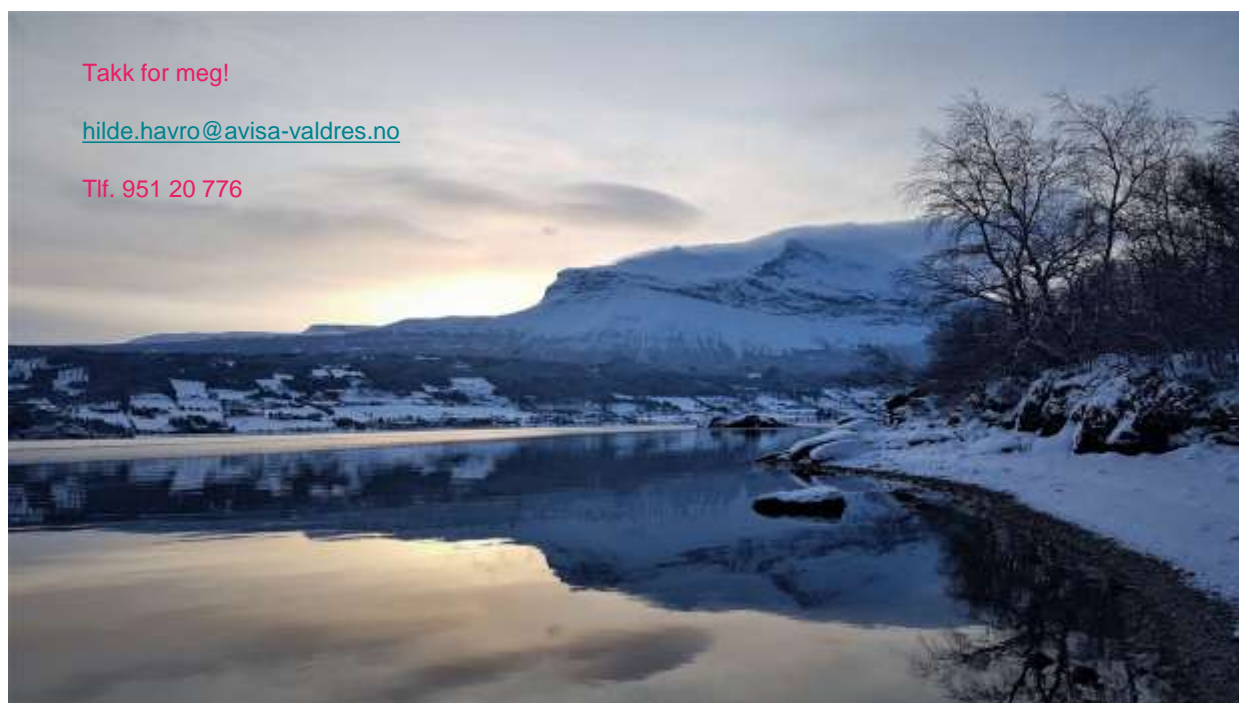
16

Nokre punkt på vegen til ei meir berekraftig hyttebyggjing:

- Trengst meir areal til hyttebyggjing?
- Standarden må ned - forbruket må senkast
- Arealnøytralitet
- Strengte og klare klima- og miljøkrav
- Tilpasse hytta til terrenget
- Delekultur

17

Takk for meg!

hilde.havro@avisa-valdres.no

Tlf. 951 20 776

18